Tečaj XV. **NOVICE** List 63.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 8. augusta 1857.

Največje potrebe našega kmetijstva.

Govor gosp. prof. dr. Hlubek-a v velikem kmetijskem zboru na Dunaji 15. maja 1857.

(Dalje.)

Lani je dunajska kmetijska družba, ktera danes 50letno obletnico praznuje, izpisala vprašanje: „Kako bi bilo mogoče, da bi dežele našega cesarstva si same izrejevale toliko goveje živine kolikor je potrebujejo in da bi potem treba ne bilo iz ptujih dežel si je kupovati?“ — Niso mi sicer znani odgovori na to vprašanje, al to dobro vém, da nobeden ni rešil te zastavice, ako ni klical o tej potrebi višje vlade na pomoč. Mi nismo v stanu odverniti devetogubnice (goveje kuge), za ktero vsako leto toliko živine v nekterih deželah našega cesarstva pocépa, — pa tudi je ne moremo hitro nadomestiti kar je je poginilo. Višja vlada mora pomagati, sicer je vès naš trud zastonj, in saj nekolika pomoč o tem bi bila po mojih mislih, da bi se cena solí znížala. Že veliko veliko let se čuje glas: „dajte nam živinsko sol dober kup!“ al ta glas ni bil še uslišan, ker od ene strani nekteri učeni možaki terdijo, da živina ne potrebuje solí, ker je že tako dosti v klaji dobiva, in ker se od druge strani vlada boji, da bi si potem deržavni dohodki preveč ne pomanjšali.

Al prašajmo te učene možake: če je v rastlinah toliko solí, kakor pravijo, zakaj pa oni z svojih miz ne pahnejo solnjakov, ker v tistih žlahnejših rastlinah, ki jih oni na mizo dobé, je vendar gotovo več solí kakor v klaji, ki jo uboga živina vživa? Vprašajmo jih: zakaj je modri Stvarnik tričetertinke poveršja naše zemlje osolil, obdavši jo z morji, kterih voda je slana? Vprašajmo kmetovavce tistih nesrečnih dežel, v kterih skor vsako leto goveja kuga razsaja: s čim odvračajo še najbolj to bolezen? Vprašajmo kmetovavce goratih krajev, kjer je bolezen v gobcu in na parkljih tako rekoč domá: s čim to belezen najbolj ozdravljajo?

Na vse to vprašanje bomo dobili odgovor s soljo. Da neizmerna voda, ktero je Stvarnik v morja vlil, ne gnjije, jo je osolil, — da nam meso, slanina (špeh) itd. ne gnjije, jih solimo, — da mnogotere nevarne živinsk bolezni odvernemo ali že začete ozdravimo, kakor so, na priliko, čerm (metlaji ali vrančni prisad), goveja kuga, bolezen v gobcu in na parkljih itd., dajemo živini kislin ali pa tudi kuhinske solí. Kemija nas učí, da prosta solna kislina in kuhinska sol ste v želodcu tiste imenitne stvarí, ktere v ti veliki kuhinji življenja prekuhujete, kar je živina povžila. S pomočjo solí se zboljša najslabeja klaja in popravi spridena, sol naredí živini več mleka, več mesa, več mastí — sol je tedaj ena poglavitnih podpor živinoreje in s soljo se dá deloma rešiti tista zastavica, od ktere smo gori rekli, da jo je slavna dunajska družba uganiti dala.

Iz ust kmetovavcov bomo dalje slišali, da je gnoj veliko bolji, ako živina solí dobiva, in vinorejci nam bojo poterdili, da je celó víno bolje, če so se vinogradi s takim gnojem gnojili, — za tega voljo so že v starodavnih časih gospodarji svoje zemljiša s soljo potresali, potresali so s soljo pa tudi grojzdje in sadje, preden so vino iz njega prešali.

Vprašajmo kemijo: iz česa se redé rastline? in slišali bomo, da kisline (ogeljna-, gnjilovična-, žvepljena-, fosforova- in solitarjeva kislina), in lugaste solí so tiste stvarí, ktere so živež rastlinam.

Obernimo se do fabrik in obertnij in vprašajmo jih: kaj jim je potreba za krepak napredek? in zvedili bomo, da dober kup sol.

Vprašajmo milostljivega Stvarnika: zakaj je v nedrije zemlje, ktero nam je za prebivališče določil, toliko solí položil, in modrost njegovih del nam bo odgovorila: zato, da se stvarí na zemlji ohranijo in da si človek — končnik mojega „Bodi“ -- toliko lože v potu svojega obličja preživiti more. — Vprašajmo pa deržavnike: zakaj so zoper vso modrost Božjo in zoper vse spoznanje človeškega rodú ravno ta kamen (sol), kterega je toliko na zemlji in kteri se tako lahko dobiva, tako podražili? in dobili bomo odgovor: zato, ker je ta kamen živa potreba, zato ker ubožec kakor bogatinec solí potrebujeta, — jo tedaj obá plačati morata. Deržavniki bojo odgovorili dalje: Da kmetovavci v Švajci, na Bavarskem, Rusovskem, Pruskem in v Serbii avstrijansko sol dober kup imajo, in da na mejah teh dežel kontrabantarji veliko veliko avstrijanske solí v avstrijanske dežele nanosijo, to se opira na posebne mednárodne pogoje, kteri se ne dajo premeniti, — in da mnogo kmetovavcev na Tiroljskem, Koroškem in Salcburškem določeno mero solí vsako leto po nižji ceni dobiva, so nanesle posebne okoljšine teh dežel. Tako bojo govorili deržavniki.

Ako bi, hvala Bogú, ne živeli v takem času, v kterem so presvitli Cesar namestnikom neke dežele sami rekli: naj le odkritoserčno razodenejo potrebšine svoje dežele, — ako bi ne vedili, da višja vlada naša rada naravnost resnico pozveda, — ako bi znano ne bilo, da ni davnej kar je fabrikam in obertnikom domača sol po nižji ceni dovoljena, pa jim tudi ptuja sol dober kup naklonjena bila, bi si ne bil upal o potrebi dober kup solí odkritoserčno govoriti. Tako pa smemo upati, da bodo naše besede in prošnje 4 milijonov avstrijanskih kmetovavcov uslišane, ako se s prošnjo to sedaj obernemo do prestola našega v djanji tako krepkega Vladarja. (Dal. sl.)

Našim podobarjem in malarjem, pa tudi drugim v prevdarek.

Ako ravno pretečene leta niso bile narboljšim prištevati, tako da je pri marskteri hiši zlo terdo šlo za potrebni vsakdanji kruhek, so vendarle po vsem Slovenskem ljudje z veseljem prav veliko storili za ozaljšanje cerkvá, kar živo priča, da dobro katoliški duh med Slovenci veje in da jim sv. vera ni prazna reč. Očitnih pohval smo brali po časnikih že prav veliko; tedaj molčim od teh in le nektere opazke pristavim in svoje misli v cerkvenem zidanji in zaljšanji zapišem, pa ne da bi jih kteremu posili vrivati, ali da bi celó kterega žaliti hotel.

1. Razun nekterih na vse strani dobro izurjenih podobarjev, ktere radi mojstre imenujemo, večina naših podobarjev vse altarje po enem kopitu ravná in skorej povsod, nič

manj pri izrezanih podobah kakor pri malarii, se pogreša prava lepota in posnema natore. (Govorim tukaj le od cerkvá na deželi).

Ne smemo tajiti, da v čast dežele je šteti, ker imamo dovelj domačih podobarjev, in sicer vsi so nekako vneti za svojo umetnost in ne predrago svoje dela opravljajo. Mnogim od njih bi bilo pa dobro, ako bi, saj za nekoliko časa, zlasti samouki, malo po svetu se ozerli in ogledali dela slavnih mojstrov, ali pa, kar bi gotovo jim v zgubo ne bilo, da bi še šli urit se na ptuje. V kratkem bi se naučili, kar po lastnih skušnjah morebiti do konca življenja dosegli ne bojo. Tako sloví eden naših podobarjev, da posebno lepo zna marmorirati. Kadar se pa hvalijo njegove dela, se vselaj sliši pristavek, kako da je pri delu večkrat imel ptuje podobarje za tovarše.

2. Bi bilo želeti, da zraven lepote bi bili altarji itd. terdno narejeni in tako pripravni, da bi se lahko snažiti dali.

Zlatnina pri novejših delih kaj rada zgine. Kmalo začne pokati in le prehitro se pokažejo bele ali pa rumene lise. — Nekteri altarji so tako neukretno postavljeni, da se le z velikim trudom in vselej še ne brez nevarnosti po šibkih deskah blizo priti more, podobe svetnikov praha otrebiti. Ne vém pri nekterih novih altarjih: ali bodo tako dolgo cerkev lepšali kakor stari poderti!

3. Kadar se kaj novega dela, naj se vselej vse staro brez razločka ne zaverže.

Velikrat grejo tako lepi stari kipi (podobšine) v zgubo. Pod streho cerkvá in farovžev se nahajajo še prav dobro ohranjene podobarske in malarske dela iz starih časov zaveržene, pa lepše so kakor nove na altarji. Ali bi se ne dale take rečí popraviti in porabiti? Tako pride namesto lepe podobe iz starega altarja na novega podoba svetnika, od ktere v kratkem rečem, naj jo že ogledujem in presojujem kakor koli hočem, vsa, vsa je leséna! Ni zato še lepo, če barva in zlato prav vpije, in če prosto ljudstvo, ktero še kaj res lepega viditi priložnosti ni imelo, kaj hvali.

4. Naj bi bilo, če je mogoče, kar se v cerkvi novega dela, zidanju cerkve primerjeno.

Prav živ izgled v tej zadevi nam je umetno in neutrudljivo prizadevanje prečastitega gosp. dekana v Kranji, kteri so orjaško gotiško zidanje mestne farne cerkve tudi z altarji gotiške podobe okinčali, in tako si slavni spominek za vselej postavili. Da bi pač veliko posnemavcov najdli! — Ali bi ne bilo dobro, da bi vselaj, kadar se v kaki cerkvi velike poprave delajo, se način te nove naredbe predložil slavnemu škofijstvu v presojo?

5. Dobro bi bilo, kadar se na kmetih kaka nova cerkevca, farovž, kaplanija ali šola zidati mora, kjer posebne okoljšine, kakor prostor itd., ne branijo, da bi namesto tolikanj drazih planov in obrisov se lepo izdelane cerkve, farovži itd. v posnemo odbrali.

Sej imamo zalo zidane manjše in večje cerkve, farovže, kaplanije, šole. Ko bi se poglavitni deli teh posnemali, ne bilo bi toliko nevkretnega zidovja; marsikteri napčnosti bi se ognili!

Nar bolj bi bilo pa potrebno malarjem iz dežele, naj že malajo križev pot ali kar bodi si hoče, da bi izverstne dela pred sabo imeli in posnemali. Gotovo bi potem podoba Jezusa Kristusa ne bila na vsakem štacijonu drugačna, — ne bilo bi viditi učencov v Emavs iti z dežnikom (marelo) pod pasho, — in ne toliko papežev z ženskim obrazom. — Kaj bi bilo pa še reči od znamnjev pri potih? — Neki učenik je vprašal v šoli: kdo je na gori Kalvarji med drugim tudi stal pod sv. križem? — Janez odgovorí: „Marija in sv. Janez“. Peter povej še ti! „Na gori Kalvarji pod sv. križem sta stala sv. Miklavž in sveta Jedert“. Otroci se namuznejo. Peter jih serdit zaverne: „Pri Janezu sta že znabiti Marija in sv. Janez bila, pri nas pa ne. Sej so mi oče pokazali sv. Miklavža pa sv. Jedert na našem znamenji.“

Med boljše malarje na Krajnskem je šteti Miha Kavka iz Ihana, kteri se je precej dobro po prizadevanji rajncega barona Erberga iz Dola malarije poprijel. Sv. križev pot, kterega je za Dolsko cerkev pred 2 letoma naredil, je eden nar lepših cele škofije naše, akoravno barve ne upiejo. Tudi druge dela v Dolski cerkvi, kakor podoba sv. križa, posebno pa prav lepa podoba sv. Marjete na novem banderu ga hvalijo. — Sploh pa tukaj še pristavim, da cerkev sv. Marjete v Dolu, čeravno ni velika, je skoz in skoz prav čedno okinčena in prav nič nedostojnega ne na njenem lišpu, ne na podobah v nji ne najdeš. Vse priča, kako razumni in skerbni so verli gosp. fajmošter J. Brecelnik. Ponosni zvonik, novi altarji, lepa cerkvena oprava, novo bandero z prelepo zvezdo, novi križev pot, pokopališe, nova šola in tačasno zidanje nove kaplanije oznanujejo čast blagega gospoda. Cerkev posebnih dohodkov nič nima, le radodarnost za lepoto hiše božje vnetih Dolanov podpira trud skerbnega pastirja. Le to so še blagodušni gosp. pozabili, da njih lastno stanovanje, — farovž — poprave potrebuje, kar očitno priča, da ne „zelus domus propriae“, ampak „zelus Domus Dei“ jih vodi. Vém, da mož, kteri je skoz celo življenje do sivih las s častjo hodil, hvale ne potrebuje in da je na meji življenja tudi ne iše, — al v izgled drugim naj bo to zapisano. —c.

Jezikoslovne drobtinice.

Nekaj o besedi kontusz.

Ker so nam v 60. listu „Novic“ gosp. prof. Terstenjak od obleke kontuš = kantusz = κάνδυς περσικὸς spomenili, da se le pri Polakih in Rusih najde, ktere za mediške pokolenike imajo, naj povém, kar sem na lastne ušesa slišal v svoji domovini pri Rogatcu. Govorí se tam: „Obleci otroku kantušek“, „mati so za kantuš platna kupili“ itd.; torej rabi se ta beseda za otročjo obleko iz pisane tkanine. Od kod pride tedaj, da Rogatčani, Šatarčani (Zitalčani) in Koložani to obleko poznajo? — So morda tudi oni mediškega plemena Sarmatov Limigantov, kakor Polaki in Rusi, kteri dandanašnji kontusz nosijo? Pa to mnenje bi nasproti bilo terdenju gosp. pisatelja, ki pravi: „Pohorce in slovenske prebivavce Koroškega, dalje kranjske Gorence imam za praslovane (Urslaven)“. — Štirski in kranjski Dolenci niso nikdar Sarmati Limigantes bili, temuč novi prišelci“ itd.

S tem bi se toraj ne dala dognati resnica, da Sarmati „Medorum soboles“ niso bili Slovani. Rad bi zvedil po „Novicah“, kako se ta gordiški vozel razvezati more, kterega smo tako urno zamotali. Visoko učeni gosp. Terstenjak bodo nam drugi Aleksander, ako ga razdrobijo. — Da pa Heneti in Vindi ni vse eno, to so terdili starodavni pisatelji: Herodot lib. I. str. 43. Liv. lib. I., Strabo lib. X. de Ponto str. 574, Melanthon Chronl. lib. I. str. 24 in Fuhrmann piše v svoji knjigi — Vet & Nov. Austr. pars I. cap. 4: — „Venedos (Henetos) cum tempore Paphlagonos vocitatos fuisse, quia revera Riphadicam Paphlagoniam inhabitabant. Quum vero una pars eorum a Trojano excidio in hodiernam Italiam, inde vero in Illyricum — migrasset, Paphlagoniam totam Riphadibus reliquerunt.“

V Admontu 1. aug. 1857. Enrik Rešek.

Kdor drugim jamo koplje, sam va-njo pade.

Narodna pripovedka po „Nevenu“.

V nekem selu je živil pošten in delaven mož z imenom Ivan; imel je ženo in edino hčer Jelico. Ivan ni bil bogat imel pa je vendar, česar mu je bilo treba za življenje, in kar koli je začel, vse mu je dobro izpod rok šlo. Za to pa je bil tudi vedno vesel in je živil srečen ter zadovoljen s svojimi; za drugo se ni kaj pečal. Njegovi sosedje so pa bili hudobni ljudje; zavidali so mu srečo in mu vse vkljub delali, kar so le mogli.

Enkrat, ko Ivan zjutraj vstane, ne more hišnih vrat odpreti. Gré tedaj na okno, da pogleda, kaj je. Tù vidi, da so mu hudobni sosedje pred vrata nametali vsakoverstnih smetí in šare. Ivan se nekako zamisli in reče ženi, da se je naveličal hudobnih sosedov in da hoče jutro iti po svetu sreče iskat.

Jutro pride. Ivan vzame koš, ga napolni s smetmí pred vratmi, se poslovi pri ženi in hčerki in se podá v široki svet. Hodil je celi dan, pa ga ne naletí nobena sreča. Pozno zvečer pride Ivan v neko mesto, in lačen, žejin in še bolj truden se podá v kerčmo, da tù prenoči. Navečerjal in napil se je po volji in se hoče spat vleči; pred pa še pokliče kerčmarja, mu da koš in reče: „Kerčmar, dobro mi varuj vrednosti v tem košu, dane so mi, da jih ponesem nekemu gospodu; če mi kaj zmanjka, mi boš dobro plačal.“

„Ne boj se tega“, zaverne kerčmar, „nič ti ne bo zmanjkalo“, odnese Ivanov koš v bližnjo sobo in jo zapre. Ivan in kerčmar gresta potem spat. — Drugo jutro zarano hoče Ivan dalej iti in popraša kerčmarja po svojih vrednostih. Kerčmar berž odide ž njim v drugo sobo: Ivan odkrije koš in zagleda v njem smetí. Kakor da bi tega popred ne bil vedil, začne upiti in na ves glas kričati: „Gorje mi, ptuje blago so mi ukradli! Ob glavo sem!“

Kerčmar se začne bati, da bi ga seljak ne tožil in kerčmo v slabo ime pripravil, in ker je bil bogat, mu obeta, da mu bo koš z cekini napolnil; kar tudi stori.

Ivan se vesel verne domú in srečno pride v svojo domovino. Rad bi zvedil, koliko blaga je prinesel domú; pošlje tedaj svojo hčer Jelico k bližnjemu sosedu vélikemu sicer svojemu sovražniku, in ga prosi, naj mu posodi merico. Jelica prinese merico, Ivan zmeri svoje cekine in jo zopet pošlje sosedu nazaj. Sosedova žena bi bila rada zvedila, kaj bo Ivan, domú pridši, meril, namaže tedaj dno v merici s smolo in res ostane en cekin prilepljen v merici. Ko ga soseda zagleda, vpraša deklico, odkod je oče prinesel cekine? Na to deklica odgovorí, da je prodal smetí, kterih so mu sosedje za vrata nametali, in da je za nje v mestu dobil poln koš cekinov.

Lakomna soseda, ne bodi lena, naganja svojega moža, da tudi on s smetmi poskusi srečo v mestu. On to res storí in se podá v mesto z velikim košem polnim smeti. Ko ga mestnjani prašajo, kaj da je prinesel na prodaj in jim on pokaže svoje smeti, so ga eni psovali, drugi pa se mu smejali, rekoč, da tudi oni sami imajo dosti té robe domá.

Ker sosed v mestu nič ne prodá, se verne domú ves togoten in pregovori druge seljake, da Ivanu hišo zapalijo. Ko se Ivan neki večer z ženo in hčerjo od težkega dela domú verne, najde svojo hišo v pepel spremenjeno. On zdaj ženo in hčer pusti pri sorodnikih, in v koš nabere oglja, gré po svetu in zopet prinese domú blaga in dnarjev.

Ko hudobni sosed to zve, tudi on zapali svojo hišo in gré z ogljem po svetu. Vprašan, kaj da nosi, odgovorí, da oglje. Se vé, da so ga kovači k sebi klicali, pa plačali so mu oglje prav slabo. Zopet se brez cekinov domú verne.

Zavolj velike sreče Ivanove se cela vas proti njemu vzdigne; zavidni sosedje so se berž v tem zjedinili, da ga hočejo, kakor kólj že bode, izpod nog spraviti. Sklenili so prihodnjo nedeljo v vreče (žakelj) ga zavezati in peljati ga na breg reke, ki je tekla blizo vasi, in pervi vaščan, ki se bo vernil po službi božji domú, ga ima v vodo pahniti.

Ubogi Ivan v vreču zavezan na kraji vode stoječ, začne iz vsega gerla upiti: „Nečem biti sodnik! nečem biti sodnik!“ Prigodi se pa, da ravno po tej poti neki mesar prižene lepo čedo goveje živine, ki jo je kupil v bližnjem mestu. Ko zasliši glas upijočega Ivana v vreču, se ustavi in upraša: „Kaj ti je, človek, kaj upiješ?“

Ivan ne bodi len, mu berž začne pripovedovati, kako občina s silo hoče, da bi bil on sodnik (župan) v vasi, pa da neče biti, in zatega voljo tako hudo ž njim ravnajo, da bi ga prisilili: „Vendar jez nikakor nočem na se vzeti tako težkega bremena, pristavi zviti Ivan „in če me tudi ubijejo, nočem“. „Ali so to vse tvoje nadloge?“ hitro reče častiželjni in bogati mesar; in ker bi bil sam rad sodnik, ponudi Ivanu vso svojo čedo, če mu odstopi svoje mesto v vreču. Ivan je bil pač berž zadovoljen in se je poprijel ponudbe. Mesar zdaj odveže Ivana, sam zleze v vreče in Ivan ga terdno zaveže in žene čede domú. Mesar pa v vreču na vse gerlo začne upiti: „Hočem biti sodnik! hočem biti sodnik!“

Zdaj množica iz cerkve vrè, sliši glas na bregu reke misli, da je Ivan in da jih zasmehuje. Vsi se razserdijo in togotni sosedje mu žugajo: „Čakaj, ti bomo kmalo dali sodnijo“, zgrabijo terdovratnega človeka v vreču in veržejo v vodo.

Veseli, da so si vendar enkrat izpod nog spravili sovražnega Ivana, gredó v vas. Pa kako prepade strah vse, ko domú pridši najdejo Ivana domá s tako lepo čedo.

Prašajo ga, od kod je dobil toliko živine? Vesel jim odgovorí: „Za vse to se moram vam zahvaliti, dragi sosedje, ker vse sem našel v reki, kamor ste me vergli; pa če bi mi bili na vrat navezali še kak kamen, bi bil še bolj opravil in še več lepšega blaga bi si bil nabrál; v dnu reke namreč se najlepšega blaga dobí na zbiranje“.

Ko lakomni sosedje to slišijo, na vrat na nos tečejo na kraj reke, vsaki si naveže kamen na vrat in vsi do zadnjega, kakor obnoreli poskačejo v vodo.

Tako se je zviti Ivan rešil svojih hudobnih sosedov in od zdaj je mirno in zadovoljen živel še več let s svojo družino.

Ivan.

Ozir po Istri.

Ljudska povest od kraljevične v pregonu.

Tri ure od Réke pri cesti, ki gré čez Učko, stojí Veprinac, zdaj na verhu lepa župna (farna) cerkev in pod njo samo pet hiš; al nekdaj, kakor se bere, bilo je mesto z 70 — 100 jahalnih kónj, in s trojnim zidom zavarovano. Ene vrata so še cele, druge se malo poznajo, in od tretjih stari pametarji pravijo, kade da so stale. To mesto je imelo svoj prestari statut, v kterem se bere, da so 1505 prišli izpod kneza Favalića pod carovo oblast, ki jim je takrat vse njihove predpravice poterdil. Morda so ti Favalići knezovali v Knezgradu, ki zdaj eno uro od Veprinca na poldne nad Lovranom v razvalinah leží.

Veprinčani sami pripovedujejo o svojem gradu sledeče: Na verhu, kjer zdaj župna cerkev stoji, je bil nekdaj kastel, v kterem je bivala neka kraljevična v pregonu; bila je zeló lepa in bogata. Ker se pa ni smela svetu níkakor očitovati, dá cerkevco sv. Marije na Veprincu zidati, svojo podobo umetno iz lesa zrezati in jo v svojo cerkevcu na oltar pod imenom B. D. M. postaviti. Zopovedala je svojim vernim slugom, da so morali še pred njenino smertjo vse njeno neizmerno bogastvo na tihem v nekem vertu na iztočni strani grada zakopati. Cerkevca in podoba še stojite, al mašuje se onde ne več, in res je čudno, da ta podoba nima Jezuška v naročji, kakor ga imajo navadno druge podobe M. B.; ampak stojí prav kakor neka velika svetovna veličanstvena gospa.

J. V.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Zagreba. 3. aug. K. Ž. Mesca julija me je pot peljala na južno štirsko stran, v zibelj moje mladosti, v rajsko savinsko dolino. Priznati moram z radostnim sercom, odkar sem v Zagrebu, se je na južno-štirskem mnogo serc obudilo za slovstvo naše. Pred vsem pa so očitne pohvale vredni celjski dijaki. Ne vém, ali je na Slovenskem še kakšno drugo učilišče, na kterem bi mladež prostovoljno s tako marljivostjo in s takim veseljem se za materni jezik poganjala kakor v Celji. Pa tudi v obče se mora reči, da se na

Štirskem domače slovstvo marljivo obdeluje; je več pisateljev, kteri imajo nakupičenega gradiva, ali kaj, kjer ne morejo ž njim na beli dan; zato se pa tudi povsod želja razodeva po beletrističnem listu. Tako imajo n. pr. naš slavnoznani gosp. dr. J. Šubic v Celji Virgiljev „Georgicon“, kakor sem čul, v izverstni prestavi v rokopisu; zakaj nam ga nekoliko v „Novicah“ za pokušnjo ne priobčijo? —

Danes se je na tukajšnji gimnazii svečano sklenilo šolsko leto. Poslavili s so svojo nazočnostjo to svečanost tudi dvorni savetnik gosp. Konrad žl. Eybesfeld. Po doveršeni službi božji so dijaki (vseh skupaj je letos bilo 344, med temi blizo 30 Slovencov) v gimnazijalnem hramu javne govore govorili v hervatskem, nemškem, latinskem in gerškem jeziku in hervatske in latinske pesmice popevali. Potem so dijaki svoje darila iz rok gosp. dvornega savetnika sprejeli. Sklenila se je ta svečanost s popevanjem visoke cesarske pesmi in nadušenim „živio-klicom“ v čast in slavo našemu presvitlemu caru Franju Josipu. — Naznaniti še moram, da je ravno sadaj izišla nova knjiga našega slavnega gosp. Kukuljevića Sakc. pod naslovom „Izvjestje o putovanju kroz Dalmaciju u Napulj i u Rim.“ Cena ji je 34 kr. sr. Pod natisom je tudi drugi svezak staro-hervatskih pesnikov. Dobro in praktično bi bilo, da bi zunanja oblika bar polovico manja bila od pervega zvezka, kjer se take poezije najraje kje v prosti naravi, pod milim nebom, v zelenem logu očitajo, in da se za tega voljo knjižica lahko pri sebi v žepu nosi.

Iz Marburga 1. aug. *β*. — Danas smo sklenili gimnazijalne šole. Bilo je letos 232 šolarjev. Číslo pričuje, da vsako leto je več dijakov na naši gimnazii. Slovenskega jezika se je učilo 134 učencov. Učiteljev je letos štela marburška gimnazija 14. Razun trojih so vsi drugi ali že redni ali pa poterjeni. Gimnazijalna bukvarnica šteje 1369 del v 3441 vezkih, med temi 134 slovenskih v 207 vezkih. Šolsko leto smo svečano sklenili. Učenci so se poslovili od gosp. ravnatelja Herbeka, kteri je na bernsko gimnazijo prestavljen, v pesmih v nemškem, latinskem, českem, slovenskem in madžarskem jeziku zloženih. — Zgodovine štirske dežele se jih je učilo 22, risanja 23, stenografije 11, italjanskega jezika 29, in petja 70 učencov. Štipendij imamo 8 v dnarnem znesku 512 fl. sr. Milodarov se je nabralo 137 fl. 31 krajc. srebra, večidel od slovenskih duhovnikov. Razun tega je tudi štiftenga od rajnega jezuita patra J. Ringaufa, iz ktere ubogi učenci dobivajo zastonj zdravniško pomoč, kadar zbolijo. — Fizikalni kabinet ima 191 aparatov in 72 stereometriških figur, natoroslovni muzej pa 3435 eksemplarov; naj slabeje je numismatiška zbirka, ktera ima samo 19 komadov.

Iz tega se vidi, da naša gimnazija ni najzadnja, kar se učnih pomočkov tiče.

Po veseli in svečani delitvi premij smo imeli žalostno obhajilo. Učenec perve šole, priden in pobožen mladeneč, z imenom Juri Kronabeter, ki se je ravno na dan svete spovedi in obhajila popoldne v Dravi kopal, je utonil. Voda ga je vergla na suho in vsi dijaki in profesorji so mu skazali zadnjo čast. Bil je jok in stok, ko so naši v petji dobro izurjeni dijaki po ulicah in na pokopališču zapeli žalospev „Dies irae“. Naj počiva v miru!

Pervega augusta je marburška občina kupila grof Jugnievo poslopje za prihodnjo rezidencijo škofovo. Upati smemo, da v prihodnjem mladoletji ali barem v jeseni 1858 že bodo preslavni naš Anton Martin celó naši. Bog izpolni našo željo! Vse Jih že goreče pričakuje.

Novičar iz raznih krajev.

Danes se bojo nek presvitli Cesar zopet na Ogersko podali. — V torek sta nova zaročenca svitli nadvojvoda Ferdinand Maks in pa nadvojvodinja Karolina iz Bruselja v cesarski grad Schönbrun poleg Dunaja prišla.— V pondeljek dopoldne je na železnici ne deleč od Dunaja (blizo Bertholdsdorfa) en voz z mnogoverstnim blagom naložen vèsvès pogorel; vse druge vozove so berž odpéli; vzrok ognja ni še znan. — Ces. polkovnik Brudermann, kteri je bil v Sirijo po arabske konje poslan, je pripeljal 16 žebcov, 46 kobil in 11 žbet tako lepih, da nek že dolgo ni tako lepe živine iz Arabije v naše kraje prišlo. Iz Tersta so jih peljali v Prestranek; od ondot pa bojo za pleme razdeljeni v kobilstva v Babolno, Mezöhegyes, Radavec in Lipico. — Letošnje leto ni le leto vročine in suše, tudi miši so v več krajih velika nadloga. Na Českem je šla unidan kantonska gosposka iz Karolinenthal-a v več sosesk (občin) zavolj odpisa davkov škodo cenit, ki so jo miši naredile; v 5 soseskah ni tretjine žita ostalo, v 6 pa malo več; celo detelje in pese se je sedaj lotila ta žival. Nekdo je najel 4 fante, ki so v 2 dneh 14.000 miš pobili. V luknjah po 6 pavcov globokih so našli po 600 klasov. Kolika škoda! — Po zapisnikih dunajske zvezdarnice so bili le v letu 1782 mesca julija, v letu 1800 in 1802 mesca avgusta, v letu 1819, 1822 in 1824 mesca julija, leta 1830 v avgustu, in v letu 1832, 1833 in 1841 mesca julija tako vroči dnevi (z 28 stop.) kakor jih imamo letos. Pa so zvezdogledi že tudi zopet (28. julija) novo repato zvezdo — že četerto letošnjega leta — na nebu zapazili. — Da se bojo železnice in hlaponi v katoliških deželah vprihodnje povsod po enem redu blagoslovili, je iz Rima prišla za to slovesnost predpisana molitva. — Punt v Indii je čedalje huji; namen Indijanov, ki pa jim je spodletil, je bil na določeno nedeljo napasti vse cerkve in mahoma pomoriti vse kristjane; mahomedanski duhovni so prerokovali, da čez 100 let bojo Angleži spodeni. — teh 100 let, kar so Angleži po vojski v Plasaji 23. rožnika leta 1757 izhodnjo Indijo v oblast dobili, je sedaj preteklo. Al Angleži bojo vse žile napeli, da ne bojo zgubili Indije, svojega največjega bogastva. — Homatije zavolj Moldave in Vlahije so čedalje huje; že je francozki vladi toliko obveljalo, da je sultan odstavil Rešid pasa in na njegovo mesto poklical malo veljavnega Mustafa paša, za ministra vnanjih oprav pa poklical Francozom od nog do glave udanega Ali paša. Kaj bo iz vsega tega, se ne vé, ker avstrijanska in angležka vlada se od francozke ne bote dale v kozji rog vgnati. Cesar Napoleon gré sicer te dni na Angležko, kjer se bo snidel s kraljico in ministrom Palmerstonom, pa, misli se, da ne bo nič opravil.

Saljiva pesmica. *)

Petelinček se je oženil,
Pri lepi beli pišici.

Muha je bla družica,
Komar pa starašina.

Komar je z muho plesal,
Da se je medved tresel.

Muha se je podteknila,
Vse piskre prebernila.

Komar je segel po poléno,
Pa daril muho čez koléno.

Pošlímo ji po padarja,
Po tega ljub'ga dragarja.

Preden padar priteče,
Pa muhi kri odteče.

*) Napev te pesmice, ktera je nek že stara, je kaj prijeten. Slep mojster Juri nam jo je unidan na bležkem jezeru prav mično prepeval. Jože.

Popravek. Pri pesmici „Žalostni starček“ v poslednjem listu je po tiskarni pomoti izostal podpis: Požeňčan.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.